

REPUBLIKA E KOSOVËS / REPUBLIKA KOSOVO / REPUBLIC OF KOSOVO		
Gjykata Kushtetuese / Ustavni Sud / Constitutional Court		
Njësia org Org. jed Org. Unit	DRLSA	Nr. Prot Br. Prot Prot.No. 116/09
Br. shtanca No. pages	13	Data Datum Date 20.10.09

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Gjykata Kushtetuese / Ustavni sud / Constitutional Court

Perandori Justinian p.n., Prishtinë/a, Kosovë/o
Tel: +381 (0)38 220 104/5; Fax: +381 (0)38 220 112; www.gjk-ks.org

Rasti KI 11/09, Tomë Krasniqi vs RTK dhe KEK

Mendimi mospajtuës rreth masave të përkohshme¹
Gjykatësi Almiro Rodrigues

Hyrje

1. Me respekt, ne nuk mund të pajtohemi me vendimin e shumicës rreth masave të përkohshme në asnjë pikëpamje; as në atë procedurale e as në atë formale. Përkundrazi, konkludojmë se masat e përkohshme nuk duhen vendosur para se të pranohet rasti dhe kërkesën për masa të përkohshme nuk duhet hedhur poshtë tërësisht si të pa bazë.
2. Duam të theksojmë në fillim se kundërshtimi ynë rrjedh vetëm si rezultat i mospajtimit tonë me konkludime të besueshme juridike të shumicës. Është e padiskutueshme se shumica ka arritur konkludimin në mënyrë të ndershme, haptazi dhe në përputhje të plotë me etikën dhe obligimet profesionale të gjykatësve të Gjykatës Kushtetuese. Prandaj, derisa e shprehim kundërshtimin tonë, e bëjmë këtë me respekt dhe me besim të plotë në ndershmërinë tonë të padiskutueshme të vendimit të shumicës.
3. Duam të theksojmë gjithashtu se kundërshtimi ynë lidhet vetëm me çështjet ligjore, por jo me ato të faktit. Është evidente se në vendimmarrje rreth vlerave të masave të përkohshme, shumica nuk tregon të gjetura faktike. Në këtë mospajtim asgjë nuk duhet të lidhet me konkludime faktike. Më saktë, ne vetëm e kemi rishikuar hapin procedural të bllokimit të kërkesës publike dhe arësyeshmërinë rreth vendimmarrjes së masave të përkohshme, pa dhënë asnjë mendim për vërtetësinë e deklaratës rreth rastit të tillë ose kërkesës për masa të përkohshme.

¹ Shënime paraprake

Vendimi mbi masat e përkohshme në rastin KI 11/09, Tomë Krasniqi vs RTK dhe KEK është i pari të inicohet nga Gjykata Kushtetuese e Republikës së Kosovës. Në këtë mënyrë, është vendosmërisht me rëndësi jo vetëm për qytetarët e Kosovës por gjithashtu edhe për të drejtën procedurale për t'u mbështetur nga gjykata. Këto rrethana të dhëna dhe duke mos u pajtuar, ne ishim shumë të zënë dhe ju sqarojmë tërësisht arsyen që nuk mundëm t'i bashkohemi shumicës në atë moment madhështor. Menduam se do të jemi të bezdisshëm për personat të cilët rastësisht kanë mundësinë të ballafaqohen me mendimin tonë mospajtuës. Prapë se prapë, ne dhamë përpjekjet tona shtesë në emër të mbështetjes së Kushtetutës, duke kryer punën time me përgjegjësi individuale dhe të pavarur dhe duke dhënë këtë kontribut modest për një debat të hapur, produktiv dhe të respektuar, që shpresoj se do të jetë i dobishëm.

Kopje e vërtetuar
Overena kopija
Certified Copy

4. Në këtë mënyrë, duke marrë parasysh bazën faktike e sjellë nga palët, ne do ta analizojmë dhe diskutojmë kryesisht hapin procedural për të mbajtur një dëgjim publik dhe pranueshmërinë e rastit (I) dhe vlerat e masave të përkohshme (II).

I. Hapi procedural i mbajtjes së një dëgjimi publik dhe prezantimi i rastit

5. Struktura procedurale e këtij rasti e zbatuar nga shumica dhe çështja (si objekt i këtij kundërshtimi) është shprehur në parathënien e vendimit të shumicës. Kjo tregon se pas dëgjimit të procesverbalit të gjykatësit (...) që e ka shtjelluar çështjen në tërësi me maturi, dhe si shkas është "kërkesa e 2 shtatorit 2009" për imponimin e masave të përkohshme për rastin Kl 11/09 e klasifikuar nga Tomë Krasniqi kundër RTK et Al"
6. Gjatë analizimit dhe diskutimit të hapit procedural të vendimit të shumicës mbi masat e përkohshme, interpretimin e këtij hapi të dëgjimit publik dhe pranueshmërisë së rastit e bëjmë së bashku, por analizimi i këtyre artikujve do të bëhet ndarazi.

1. Hapi procedural i dëgjimit publik

7. Më 2 shtator 2009, Tomë Krasniqi ka kërkuar masa të përkohshme duke pohuar se "inkasimi i shumës prej 3,5 eurove i shkel në mënyrë të ashpër të drejtat e qytetarëve dhe interesin publik. Kështu që ai kërkoi të pezullohet zbatimi i kësaj marrëveshje deri në një vendimmarrje që bazohet në vlera.
8. Më 02.03.2009, ai e filloi tërë këtë proces me kërkesën e tij ndaj KEK-ut për shkak të "rrethanave të vështira" nën të cilat ai jeton, ku për këtë arsye ai nxori si përfundim se "nuk ishte e drejtë (...) të paguhen shpenzimet e energjisë elektrike dhe të vazhdojë të jetojë me 40 euro në muaj". Ai, edhe më tutje, deklaronte se "është absurde, jonormale dhe shumë e pamoralshme për një pensionist të Kosovës që të paguajë 3,5 euro në muaj për Radiotelevizionin e Kosovës.
9. Dëgjimi publik për masat e përkohshme të kërkuara është caktuar dhe është mbajtur më 6 tetor 2009 pa ndonjë vendim mbi pranueshmërinë e rastit që është bërë më parë. Ta përkujtojmë se dëgjimet nuk janë normative në procedurat e Gjykatës Kushtetuese, që, në përgjithësi, vetëm rastet e pranuar "**mund të bëhen** objekt i dëgjimit"². Por, kur kemi të bëjmë me masat e përkohshme, "Kryetari vet e cakton datën e dëgjimit sa më shpejt që është e mundur e cila do t'iu jap mundësi palëve që në kërkesë t'i shprehin pikëpamjet e tyre "³. Me këtë duket se dëgjimi mbi masat e përkohshme është normativ.
10. Çështja, që tani është duke u marrë në konsideratë, është ose jo rast *ex-officio* i Gjykatës Kushtetuese ose rasti i një pale që përkohësisht mundë të vendoset për masat e përkohshme pa e pranuar atë për të cilin ajo është e lidhur.

2. Pranueshmëria e rastit

² Paragrafi 37 (2) i Rregullores së Procedurave

³ Paragrafi 52 (2) i Rregullores së Procedurave

Kopje e vërtetuar
 Overena kopija
 Certified Copy

11. Pranueshmëria, tani për tani, nuk është çështje kryesore. Megjithatë, sipas kornizës ligjore kushtetuese, është vështirë, e të mos thuhet e pamundur, të diskutohen masat e përkohshme së paku pa e shqyrtuar në mënyrë të përgjithshme pranueshmërinë, për shkak se, sipas mendimit tonë, nuk ka procedurë për masat e përkohshme, këtu mendohet pa e pranuar rastin korrespondent.
12. Ende mendojmë se vendimi për pranueshmërinë e rastit duhet të merret para se të bëhet procesimi i masave paraprake. Në fakt, korniza ligjore kushtetuese tregon se “Gjykata Kushtetuese vendos vetëm për çështjet që i dërgohen gjykatës në mënyrë legale nga palët e autorizuara”⁴; në mënyrë më specifike konstaton se “inicimi i procedurave pranë Gjykatës Kushtetuese bëhet përmes rastit të paraqitur në këtë gjykatë”⁵; “Gjykata Kushtetuese e pranon dhe e proceson rastin (...) nëse vlerësohet se është në përputhje me të gjitha kërkesat legjitime”⁶, dhe, në fund, vetëm rastet që nuk janë lënë anash, duke u bazuar në papranueshmërinë e tyre, mundë të bëhen si objekt i dëgjimeve”⁷, që është e njëjtë sikur të thuhet se rastet e pranuar mundë të bëhen objekt i dëgjimeve.
13. Sipas mendimit tonë, interpretimi i këtyre dispozitave ligjore është i qartë dhe pa dyshim i lidhur me konceptin që ato e shprehin. Gjithashtu, janë konsistente me veçoritë kyçe të procedimit ku gjykatësi raportues i propozon kolegjit shqyrtues⁸ i cili ia parashtron gjykatës (të gjithë gjykatësve)⁹ një draft vendim mbi pranueshmërinë¹⁰. Në fund, interpretimi i propozuar arsyetohet me qëllim të shmangies nga një situatë të mundshme absurde ku është marrë vendim mbi masat e përkohshme lidhur me rastin, i cili më vonë është konsideruar si i papranueshëm ose të merret vendim mbi masat e përkohshme lidhur me rastin që asnjëherë nuk është pranuar.
14. Interpretimi sistematik, i saktë ose teleologjik na shpie kah një konkludim imponues se pranueshmëria është hapi i parë procedural për t’u ndërmarrë edhe në situatë nën masat e përkohshme. Pasi që dispozitat ligjore nuk bëjnë ndonjë dallim në mënyrë të veçantë në relacion më temën e dëgjimit, kështu që ne nuk mundë të bëjmë dallim në relacion me dëgjimin mbi masat e përkohshme. Faktet e supozuara që gjykatat tjera, si Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut, pranojnë të merren me masa të tilla pa e gjykuar se pranueshmëria e parë nuk e pengon zgjidhjen e paraparë me kornizën kushtetuese të Kosovës.
15. Në rastin e tanishëm, ende nuk është marrë asnjë vendim për pranueshmëri të rasteve, dhe sipas mendimit tonë, ka qenë dashtë të ndodhë pasi që vlerat e masave të përkohshme janë ngushtë të lidhura me vlerat e rasteve të pranuar.

3. Pranueshmëria e rastit dhe vlerat e masave të përkohshme

⁴ Neni 113 i Kushtetutës

⁵ Neni 22 i Ligjit mbi Gjykatat

⁶ Neni 46 i Ligjit mbi Gjykatat

⁷ Paragrafi 37 i Rregullores së Procedurave

⁸ Neni 22 (5) i Ligjit mbi Gjykatat

⁹ Neni 22 (8) dhe (9) i Ligjit mbi Gjykatat

¹⁰ Neni 22 (6) dhe (7) i Ligjit mbi Gjykatat

Kopje e vërtetuar
Overena kopija
Certified Copy

16. Në anën tjetër, është e ndershme të thuhet se kërkesat për masa të përkohshme të "dëmeve të pariparueshme"¹¹ ose duke iu shmangur "ndonjë rreziku apo dëmeve të pariparueshme", ose nëse një masë e tillë e përkohshme është në interes të publikut¹² sugjeroj që urgjentisht të bëhet procesimi i rastit. Por, natyra urgjente e masave të përkohshme është marrë në konsideratë nga korniza ligjore kushtuese kur është cekur se "kërkesa për masa të përkohshme do të merret parasysh nga gjykata në mënyrë të volitshme dhe do të ketë prioritet nga të gjitha rastet tjera."¹³ Pra, nevoja për një vendim ekspeditiv nuk do të thotë domosdoshmërisht dhe ekskluzivisht ndërprerja e hapave procedural. Është paraparë që kjo situatë urgjente të ketë një zgjidhje, por asgjë më tepër se sa të jetë e dobishme dhe të ketë prioritet ndaj rasteve tjera.
17. Në fund, siç është thënë se nuk ka procedurë autonome të masave të përkohshme pa pranueshmërinë e rastit, për shkak se "pala e cila i kërkon Gjykatës masa të përkohshme duhet të parashtrijë kërkesë me shkrim për një vendim mbi masa të përkohshme **gjatë periudhës së procedimit** të rastit që lidhet me kërkesën e bërë"¹⁴.
Të themi se është e qartë në mënyrë të kristalizuar se kërkesa me shkrim për një vendim mbi masa të përkohshme zë vend në çdo kohë **gjatë periudhës së procedimit** të rastit që lidhet me kërkesën e bërë. Kjo vetëm është thënë se **inicimi i procedimit** pranë Gjykatës Kushtetuese është bërë përmes një kërkesë.
18. Shkurt, duke marrë për bazë atë çka është cekur më lartë dhe është marrë parasysh, vendimi i cili respekton të gjitha rregullat procedurale lidhur me pranueshmërinë e rastit, që është njëjtë sikur të thuhet se hapja e rrugës së procedimit të një rasti lidhur me kërkesën që vetëm është bërë, ka qenë dashtë të merret para dëgjimit publik, diskutimit dhe dënimit mbi vlerat e masave të përkohshme. Ne nuk mundë të themi se rasti është qartë i pranueshëm dhe s'ka nevojë për një vendim rreth pranueshmërisë së tij, por nëse është rast i tillë, të marrim një vendim të hapur.
19. Andaj, duke marrë parasysh atë çka është thënë më lartë, procedura për të kërkuar pranueshmëri të rastit dhe masa të përkohshme duhet të jetë e njëjtë si ajo që pason. Gjykatësi raportues ia ka paraqitur raportin paraprak kolegjit shqyrtues. Në ndërkohë, **ky panel**, pas vlerësimit të pranueshmërisë së rastit, duhet t'ia dërgojë të gjithë gjykatësve draft vendimin duke hedhur poshtë rastin për shkak të mungesës së pranueshmërisë ose draft vendimin që konkludon se rasti është i pranueshëm. Pra, nëse gjykatësit nuk janë anëtarë të kolegjit nuk e kundërshtojnë draft vendimin e papranueshmërisë, Kryetari i Gjykatës Kushtetuese do të nënshkruante dhe lëshonte vendimin i cili e hedh poshtë kërkesën bazuar në mospranueshmëri nëse draft vendimi ka konkluduar se rasti do të mundë të jetë i pranueshëm, ose nëse një apo më tepër gjykatës jo të kolegjit nuk kanë kundërshtuar draft vendimin për të hedhur poshtë rastin, atëherë rasti është dashur t'i paraqitet Gjykatës. Ky, sipas mendimit tonë, ishte

¹¹ Sipas fjalëve të Kushtetutës

¹² Redaktimi i Ligjit mbi Gjykatat

¹³ Paragrafi 52 i Rregulloreve

¹⁴ Paragrafi 51 i Rregulloreve

sistem i drejtë procedural për tu zbatuar nga shumica. Kjo nuk është bërë dhe ne, varësisht prej rrethanave, e mohojmë një gjë të tillë.

4. Vlerat e masave të përkohshme dhe ato të rastit

20. Për më tepër, vlerat e masave të përkohshme janë ngushtë të lidhura me ato të rastit dhe as nuk mund të ndahen. Në fakt, disa dispozita ligjore qeverisin pranueshmërinë e rasteve dhe bëjnë kërkesa të përgjithshme për raste të regjistruara nga individët për t'u pranuar¹⁵. Disa nga këto kërkesa ndikojnë në kërkesën e masave të përkohshme. Ndër këto kërkesa janë: adresimin e çështjes ndaj gjykatës në mënyrë ligjore¹⁶; përdorimi i të gjitha mjeteve ligjore të siguruara me ligj¹⁷; regjistrimin e rastit në afatin e caktuar kohor¹⁸ dhe kështu me radhë.
21. Veç kësaj, aplikanti duhet qartazi të sqarojë se cilat të drejta dhe liri të tija janë shkelur dhe çfarë veprimi konkret i autoriteteve publike është për t'u kundërshtuar¹⁹; rastet duhet justifikuar, t'i bashkëngjiten informata dhe dokumente të tjera të nevojshme ndihmëse²⁰, dhe të përfshihen elemente të tjera informative²¹.
22. Më saktësisht, është vërtetuar se "kërkesa do të specifikojë arsyet për të kërkuar masa të përkohshme, pasoja të mundshme dhe masa të kërkuara"²². Në anën tjetër, masat e përkohshme mund të vendosen "nëse është e nevojshme që ato t'iu shmangen ndonjë rreziku ose dëmeve të pariparueshme, ose masë e cila është në interes të publikut"²³.
23. Të supozojmë se Tomë Krasniqi, në këtë rast, ka kërkuar masa të përkohshme ku nuk ishte i autorizuar²⁴, ose nuk i ka përdorur të gjitha mjetet e siguruara me ligj, ose kërkesa nuk është bërë në afatin e caktuar kohor për ta regjistruar rastin. A kishim mundur në këto rrethana të merremi me masa të përkohshme pa vendim për pranueshmërinë? Mendojmë se përgjigjja nuk mund të jetë tjetër përveç se negative.
24. Siç është cekur më lartë, Tomë Krasniqi kundërshton ligjshmërinë dhe kushtetutshmërinë e nenit 2.1 dhe 2.2 të Udhëzimit Administrativ nr. 2003/12 i shpallur nga Përfaqësuesi i Sekretarit Gjeneral të OKB më 03.06.03, vetëm e vetëm që ai obligohet të paguajë tarifën prej 3,5 eurove nën "rrethana të vështira jetësore" që ai është duke jetuar. Ai Udhëzim Administrativ është zëvendësuar me Ligjin mbi RTK-ën dhe nuk është më në fuqi.

¹⁵ Neni 113 (7) i Kushtetutës

¹⁶ Neni 113 (i) i Kushtetutës

¹⁷ Neni 113 (7) i Kushtetutës

¹⁸ Neni 49 i Ligjit mbi Gjykatat

¹⁹ Neni 48 i Ligjit mbi Gjykatat

²⁰ Neni 22 i Ligjit mbi Gjykatat

²¹ I përmendur në paragrafin 29 i Rregullores mbi Procedurat

²² Paragrafi 51 (2) i Rregullores mbi Procedurat

²³ Neni 27 i Ligjit mbi Gjykatat

²⁴ Nga njëra anë e nenit 113 (7) të Kushtetutës

Kopje e vërtetuar
Overena kopija
Certified Copy

25. Meqë ra fjala, vendimi i shumicës ka potencuar se “baza ligjore dhe faktike që kontestohet nga parashtruesi i kërkesës (që ai vet e ka cekur) në ndërkohë është zëvendësuar me shpalljen e Ligjit nr. 02/L-047 mbi Radiotelevizionin e Kosovës më 20 janar 2006, (më tutje i referohet Ligjit mbi RTK-ën), derisa praktikat e vjetra ende vazhdojnë të aplikohen nga palët kundërshtare të këtij rasti”.
26. Në këtë mënyrë, të kundërshtosh kushtetutshmërinë e lëndëve juridike që nuk ekzistojnë, është tërësisht punë e kotë ose edhe e pamundur, nëse arsyeja kryesore mbështetet në “rrethanat e vështira” nën të cilat ai është duke jetuar, atëherë, ai do të mund të aplikojë për përjashtimin e tij nga kjo pagesë që është e siguruar me ligj²⁵. Ai nuk e ka shfrytëzuar as këtë mjet e as ka përdorur mjetet të tjera. Përdorimi i të gjitha mjeteve juridike të siguruara me ligj është kërkesë themelore për t’u bërë palë e autorizuar. Kështu që, kërkesa për masa të përkohshme nuk duhet të pranohet, ku e njëjta vlen edhe për rastin.

5. Të drejtat dhe liritë gjoja të shkelura

27. Në kërkesën për masa të përkohshme, Tomë Krasniqi ka pretenduar se “inkasimi i 3,5 eurove ashpërsisht i shkel të drejtat qytetare dhe interesin e publikut”. Se kjo thënie jo specifike është krejtësisht e pamjaftueshme për të arritur së paku te pragu i parë që saktësisht sqaron se cilat të drejta dhe liri janë shkelur, ai pretendon.
28. Ai gjithashtu ka pohuar se “ka deponuar çështjen e të drejtës civile në Gjykatën Komunale të Prishtinës që, pavarësisht nga tri kërkesa për konvokim urgjent të një sesioni juridik, ka vazhduar heshtazi pa e cekur se “çka praktikisht dhe realisht e ka penguar realizimin e të drejtës së parashtruesit të kërkesës ndaj një mjeti juridik efektiv”. Ai konsideron se “Gjykata e ka shkelur nenin 32 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës – mjetet e të drejtës juridike – gjithashtu edhe nenin 6, paragrafi 1 dhe 13 i Konventës evropiane mbi të Drejtat e Njeriut dhe Liritë Fundamentale dhe Protokollin e saj – neni 22, klauzola (2) e Kushtetutës së Republikës së Kosovës [zbatueshmëria direkte e dokumenteve ligjore dhe marrëveshjeve ndërkombëtare].
29. Në këtë deklaratë, parashtruesi i kërkesës e përzien dhe e ngatërron të drejtën për gjykim të ndershëm²⁶ dhe të drejtën e mjeteve juridike²⁷. Të njëjtat mund të ekzistojnë së bashku, por janë të ndryshme në fushëveprimtarinë e tyre. Në fakt, neni 6 garanton te drejtën ndaj një gjykimi të ndershëm; neni 13 garanton efektivitet të nenit 6 dhe gjithashtu cakton mjetin për t’u përdorur para se rasti t’i adresohet Gjykatës Kushtetuese, mjet i cili është ndihmës por jo ai alternativ. Përndryshe, Gjykata Kushtetuese do t’i zëvendësonte të gjitha gjykatat tjera.
30. Në anën tjetër, e drejta për të kërkuar gjykim të drejtë, e paraparë me nenin 6 të Konventës Evropiane është kompetencë e përgjithshme ndaj një grupi të të drejtave tjera që lidhen me kontestin civil; kryesisht e drejta për gjykim nga gjykata kompetente, e pavarur dhe e paanshme; e drejta për kompensim të dështimit të drejtësisë; e drejta për barazi pran ligjit dhe gjykatës; e drejta për të

²⁵ Neni 20 i Ligjit mbi RTK-ën

²⁶ Neni 6 i Konventës Evropiane

²⁷ Neni 13 i Konventës Evropiane

Kopje e vërtetuar
Overena kopija
Certified Copy

caktuar dhe testuar dëshmitarët; e drejta për përkthim; e drejta e avokatit; e drejta për dëgjim publik; e drejta e apelit; e drejta për dëgjim të ndershëm²⁸.

31. Kjo listë, pa u dobësuar fare, prapë se prapë është e mjaftueshme dhe rëndësishme për të parë se sa vështirë është për gjykatën të konkludojë se cila e drejtë në nenin 6 të Konventës Evropiane është shkelur, mënyra dhe shkaku i shkeljes. Mund të supozohet se parashtruesi i kërkesës i referohet të drejtës për gjykim në kohë të duhur. Megjithatë, nuk varet nga gjykata për ta zëvendësuar palën duke iu përmbajtur rolit të saj “të dërgimit të lëndës gjykatës në mënyrë ligjore”, kryesisht duke sqaruar se “cilat të drejta i ka paraqitur si të shkelura”. Me sa duket, parashtruesi i kërkesës po e anashkalon rrugën e panjohur të shkeljes së të drejtave.
32. Pra, nuk është e qartë se nëse parashtruesi i kërkesës eventualisht i ka shfrytëzuar të gjitha mjetet juridike dhe cilat të drejta ai/ajo i paraqet saktësisht si të shkelura. Andaj, kërkesa për masa të përkohshme është konfuze dhe e mangët. Atëherë, kërkesa e tillë nuk duhet të pranohet pasi që edhe nuk duhet të ketë ndonjë rast lidhur me këtë.

a. Masat e përkohshme të kërkuara

33. Parashtruesi i kërkesës, në mënyrë më specifike, ka kërkuar “të pezullohet zbatimi i marrëveshjes ndërmjet KEK-ut dhe RTK-ës, si mjet i zbatimit të Udhëzimit Administrativ 2003/12 i datës 3 qershor 2003, mbi inkasimin e shumës prej 3,5 euro për shkak të asaj marrëveshje që, “në mënyrë të ashpër, i shkel të drejtat e qytetarëve dhe interesin publik”.
34. Të përkujtojmë se kërkesa për masa të përkohshme “do të specifikojë shkaqet e kërkesës për masa të tilla sikur të mos paraqiteshin pasojat e mundshme ndaj masave të kërkuara”²⁹. Menjëherë, mund të shohim se shkaqet e dhëna “për shkak të asaj marrëveshje që, “në mënyrë të ashpër, i shkel të drejtat e qytetarëve dhe interesin publik” nuk i specifikon shkaqet e kërkesës për masa të përkohshme. Përveç kësaj, asnjë informatë nuk është dhënë mbi “rrethanat e mundshme të pa mbuluara financiarisht”³⁰.
35. Në ndërkohë, ne vërejmë se Tomë Krasniqi ka kërkuar masa të përkohshme “në përputhje me kërkesën time të 16 marsit 2009, e regjistruar në gjykatë me numër të referencës KI 11/09”. Ky numër është i rastit. Gjithashtu, vërejmë se kërkesa

²⁸ Veç kësaj, kishim mundur t'i marrim parasysh të drejtat të tjera më tepër të lidhura me rastet kriminale, si: e drejta për supozim të pafajësisë, moslejimi për zbatim retroaktiv të ligjit penal dhe për rrezik të dyfishtë, e drejta e mosdetyrimit për të dëshmuar ose pranuar fajin, e drejta për kohë të caktuar dhe kushtet e përgatitjes së mbrojtjes, e drejta për t'u sjellë në vend pranë gjykatësit, e drejta për t'u sprovuar pa ndonjë vonesë të paarsyeshme, e drejta për ta sfiduar ligjshmërinë e arrestimit, e drejta për ta mbrojtur vet personin ose përmes avokatit, e drejta për kushtet humane të arrestimit dhe lirisë nga tortura, e drejta për ruajtjen e informative.

²⁹ Paragrafi 51 (2) i Rregullores mbi Procedurat

³⁰ Ne vërejmë se Tomë Krasniqi e konsideron veten si borxhli jo ligjor për pagesën për RTK-n dhe shpreson se ai do të lirohet (përgjashtohet) nga një pagesë e tillë. Është e arsyeshme të konkludohet se ai nuk e paguan këtë tarifë. Kështu që në parim s'ka “pasoja të mundshme” nëse masat e përkohshme nuk jepen.

Kopje e vërtetuar
Overena kopija
Certified Copy

për masa të përkohshme është një tekst prej pesë (5) faqesh. Me një kërkesë të tillë për masa të përkohshme, pa referenca të rastit, është e pamundur t'iu përmbahesh nevojave ligjore të ngritura për pranimin e kërkesës nga Gjykata.

36. Duke i parë vlerat e masave të përkohshme dhe ato të rastit veç e veç në kontekst të tillë procedural që është miratuar me vendim të shumicës, mundë të krijojë dilema për gjykatën. Në fakt, shumica duhet të zgjedhë: që kërkesa për masa të përkohshme nuk i plotëson nevojat dhe e njëjta duhet të hidhet poshtë, duke mos përfillur aspak lidhjet e bëra nga vet parashtuesi i kërkesës ndërmjet rastit dhe kërkesës; ose kur vendoset mbi vlerat e kërkesës, vendimi i shumicës duhet marrë parasysh ato së bashku me rastin dhe në mënyrë konsekuente duhet marrë vendim mbi pranueshmërinë e rastit si mënyrë e vetme procedurale për të shqyrtuar rastin. Se si ne mendojmë, kjo ka qenë dashur të bëhet së paku për hir të të qenit transparent dhe i paanshëm.
37. Shumica ka vendosur për rastin e dytë. Në fakt, ajo ka filluar për herë të parë së aplikuari vendimin e saj duke konsideruar se, meqenëse kërkesa nuk i përket vetëm interesit personal por edhe atij të publikut “mendohet se për këtë arsye është e favorshme të plotësohet ajo për masa të përkohshme”. Në ndërkohë, nuk është e qartë nëse vendimi i shumicës është bazuar në interesin publik ose edhe në atë personal që do të thotë se ne nuk e dimë a është vendimi *ex-officio* ose me kërkesë të palës.

II. Vlerat e vendimit mbi masat e përkohshme

38. Vendimi i shumicës në hyrje thotë se lënda është “kërkesa e 2 shtatorit 2009 rreth imponimit të masave të përkohshme për rastin KI 11/09, i deponuar nga Z. Tomë Krasniqi kundër RTK-ës et Al.
39. “Gjykata Kushtetuese *ex-officio* apo me rastin e ndonjë pale përkohësisht mund të vendos me masat e përkohshme në një rast kur i nënshtrohet procedimit, nëse masat e tilla nevojiten për t'iu shmangur rrezikut ose dëmeve të pariparueshme, ose nëse një masë e tillë e përkohshme është në interes të publikut”³¹. Ne duhet të kuptojmë se “individët” si “palë” (...) e autorizuar duhet t'iu referohen shkeljeve dhe kërkojnë masa të përkohshme”³². Në këtë rast Tomë Krasniqi është si palë.
40. Vendimi i shumicës e ka konsideruar se “kjo kërkesë individuale nuk e prek vetëm interesin personal të parashtuesit të kërkesës por edhe të publikut, (...) pasi që shuma prej 3,5 euro e paraparë në disa dispozita të nenit 20.1 të ligjit mbi RTK-ën është pjesë e shqetësimeve të publikut gjithashtu”. Për më tepër, vendimi i shumicës e ka menduar se “Tomë Krasniqi në aplikacionin e tij kërkon kontroll *in abstracto* të kushtetutshmërisë së disa dispozitave që rregullojnë punën e RTK-s, pasi që “kërkesa (...) ka të bëjë me ligjet e vendit dhe me praktikat administrative bazuar në to”. Veç kësaj, vendimi i shumicës e ka konsideruar se “këtu nuk kemi të bëjmë me një *actio popularis*, sepse këtu duhet të merremi jo vetëm me interesin individual por edhe me atë publik.

³¹ Neni 27 I Ligjit mbi Gjykatat

³² Neni 113 (7) i Kushtetutës

41. Më poshtë, janë disa pyetje si rezultat i vlerësimeve të vendimit të shumicës:
- (1) A ka ndonjë lidhje në mes “*ex-officio*” dhe “interesit publik” në një anë dhe në mes “të rastit të një pale” dhe “shmangies së rrezikut ose dëmeve të pariparueshme” në anën tjetër?
 - (2) A është individi palë e autorizuar për të përfaqësuar dhe mbrojtur interesat e të tjerëve ose edhe të tij?
 - (3) A është individi palë e autorizuar “për të kërkuar kontroll *in abstracto* të kushtetutshmërisë së disa dispozitave që rregullojnë punën e RTK-s”?

1. Ekziston apo jo ndonjë raport në mes

42. Me sa duket nuk ka ngjashmëri ndërmjet elementeve të përmendura marrëdhëniesh. Në një mënyrë ato janë të këmbyeshme në kuadër të limiteve të caktuara. Në fakt masat e përkohshme mund të vendosin *ex officio* me kërkesën e një pale ose pa kërkesë, nëse masat e tilla të përkohshme janë në interes të publikut duke e pranuar rastin si ekzistent. Por, nëse të njëjtat masa nevojiten për shmangien nga rreziku ose nga dëmet e pariparueshme të interesit privat, gjykata mund të vendosë masa të përkohshme vetëm me kërkesën e palës së interesuar. Ky komentim është në përputhje me parimet e përgjithshme të dispozitivit.
43. Në këtë mënyrë, kërkesa e një pale mund të luajë rolin e përkujtuesit për gjykatën që të aplikojë masat e përkohshme *ex officio* në interesin publik. I vetmi kusht është se ekzistojnë rrethana të caktuara për t’iu “shmangur rrezikut apo dëmeve të pariparueshme” ose të kujdesen për interesat publike. Por, *ex officio* nuk nënkupton që gjykata të iniciojë vet pa pasur ndonjë rast, pasi që ajo vepron me iniciativën e ndonjë pale të autorizuar kështu që nuk mund t’i hyjë çështjes si e vetme dhe të hulumtojë nëse masat e përkohshme janë të nevojshme ose jo dhe të gjejë vendin ku ato nevojiten. Kjo do të thotë se gjykatësit i nevojitet një bazë faktike me anë të së cilës mund të konkludohet se masat e përkohshme janë të nevojshme në rrethana të caktuara.
44. Nocioni i interesit publik është më i gjerë se ai privat dhe me këtë kërkohet më tepër balancim dhe diskrecion. Për më tepër, të kujdesesh për interesin publik është kompetencë dhe detyrë e të gjitha organeve të ndryshme shtetërore. Kështu që gjithmonë ekziston rreziku i ndërhyrjes ose konflikte me veprimet ligjore ose vendimet nga organet tjera kur vlerësohet se veprimet e tilla ose vendimet janë marrë “në interes të publikut”. Për shembull, a është miratuar ligji mbi RTK-ën në mënyrë legjitime nga Kuvendi i Republikës në interes të publikut? Nëse përgjigjja është negative, atëherë gjykata duhet të demonstrojë dhe deklarojë se ky ligj është miratuar kundër interesave të publikut në kuptim të interpretimit jo të drejtë të Kushtetutës ose në shkeljen e saj.
45. “Gjykata Kushtetuese është organ i pavarur për mbrojtjen e kushtetutshmërisë dhe autoriteti përfundimtar për interpretimin e kushtetutës”³³ dhe përputhshmërinë e ligjeve me Kushtetutën³⁴. Pra, mbrojtja e kushtetutshmërisë dhe përputhshmërisë me ligjet e saj është i vetmi material i juridiksionit të Gjykatës.

³³ Neni 4 (6) i Kushtetutës

³⁴ Neni 112 i Kushtetutës

46. Andaj, Gjykata nuk e posedon të drejtën e interesit publik për të pezulluar një veprim të një autoriteti pa e demonstruar se me një veprim të tillë bëhet interpretim jo i duhur i Kushtetutës dhe shkeljes së saj dhe të themi se për atë shkak është kundër “interesit publik” duke pretenduar se Kushtetuta përfaqëson interesat e publikut në nivelin më të lartë juridik. Dhe kur kjo të bëhet, atëherë gjykata mund t’i bëjë thirrje publikut ta pezullojë një veprim të tillë. Vendimi i shumicës, siç është cituar më lartë, ka menduar se “shuma prej 3,5 euro e cekur në disa dispozita të nenit 20.1 të ligjit mbi RTK-ën është gjithashtu shqetësim publik”. Pra, interesi publik nuk është njëjtë si shqetësimi publik. Duhet përkujtuar se nocioni i interesit publik i përket domenit të diskrecionit juridik; por jo atij arbitrar. Me fjalën diskrecion juridik nënkuptojmë fuqinë e gjykatës për të ndërmarrë hapa ose dhënë mjete ose jo, siç mendohet t’i përshtatet rrethanave, por gjithmonë në kuadër të limiteve juridike. Dhe nëse dalim jashtë këtyre limiteve, ne rrezikojmë të hyjmë në arbitrim.
47. Duke i prirë të mëparshmes, është vështirë për ne ta kuptojmë vlerësimin e vendimit të shumicës se “metodologjia e përdorur për financimin e transmetimit publik në Kosovë duhet të jetë një nga praktikat më të mira të Evropës me standardet e saja ligjore”. Miratimi i metodologjisë më të përdorur për financimin e transmetimit publik në Kosovë varet nga Kuvendi i vet Republikës i cili e ushtron fuqinë dhe nga Qeveria e cila është përgjegjëse për zbatimin e ligjeve dhe politikave shtetërore duke iu nënshtruar kontrollit parlamentar. Përfundimisht, varet prej gjykatave për të ushtruar fuqinë ligjore duke u bazuar në kushtetutë dhe ligj. Gjykata Kushtetuese ushtron fuqinë ndihmëse juridike gjate mbrojtjes së kushtetutshmërisë dhe përputhshmërisë së ligjeve me kushtetutën në pajtim me vet kushtetutën, ligjin mbi gjykatat, rregullat procedurale dhe mjetet tjera aplikative ligjore ndihmëse.
48. Me tërë respektin që e kemi, vendimi i shumicës nuk merr parasysh parimet kushtetuese të cekura më lartë kur imponohen masat e përkohshme për zbatimin e mëtutjeshëm të dispozitave ligjore 20.1 të ligjit mbi RTK-ën, derisa vendimi mbi vlerat rekomandon Kuvendin të shqyrtojë sërish natyrën dhe shumën tarifore siç është paraparë në ato dispozita ligjore dhe praktikat e bazuara në to. Ne nuk pajtohemi me vendimin e asaj pike dhe për këtë e shprehim mospajtimin tonë.
- 2. Nëse individi është palë e autorizuar me Kushtetutë që përfaqëson dhe mbron interesat e të tjerëve dhe të atij ose jo**
49. Vendimi i shumicës ka vërejtur se “kërkesa për masa të përkohshme e parashtruar nga Tomë Krasniqi nuk është një *actio popularis*, siç mund të duket në radhë të parë”. Shihet më tutje se nuk është një *actio popularis* “për shkak të faktit se ekziston një vendim gjyqësor i fuqishëm dhe precedental i Gjykatës Evropiane mbi të Drejtat e Njeriut, i cili bazohet në nenin 53 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës që duhet shërbejë si bazë e fortë gjatë kohës së interpretimit të të gjitha vendimeve tona”.
50. Për momentin, ta përkujtojmë se *actio popularis* është një modalitet i ankesave individuale që mundësojnë çdo person i cili kërkon mbrojtje të interesave publike dhe rendit kushtetues t’i paraqes shkeljet organit kushtetues të së drejtës pa kërkuar prova personale apo individuale dhe shterjen e të gjitha mjeteve juridike.

Kopje e vërtetuar
Overena kopija
Certified Copy

51. Me prezantimin e këtij nocioni, duket se vendimi i shumicës i dyfishon shprehjet me përdorimin dykuptimësh të fjalës *actio popularis*. Në fakt, ky vendim i ngatërron dy lëmi të ndryshme të zbatimit të vendimeve të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut: njëra është e pavarur kurse tjetra procedurale. Faktikisht, është e vërtetë se neni 53 i kushtetutës përcakton se “të drejtat e njeriut dhe liritë fundamentale të garantuara me këtë kushtetutë që do të interpretojnë në mënyrë konsekuente vendimet gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Kështu që, “të drejtat e njeriut dhe liritë fundamentale” janë substancë përbërëse e Ligjit për të Drejtat e Njeriut. Përkundrazi, *actio popularis* i përket domenit procedural. Vendimi i shumicës e pranon se *actio popularis* është aspekt procedural kur thuhet se “vendimi i fuqishëm gjyqësor i Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut thotë se pala mund të kërkojë një masë të tillë dhe ajo mund t’i jepet nëse sjell prova *prima facie* të një praktike të tillë dhe ato të të qenit viktimë”. A është nocioni që se paku “pala mund të pyes për masa të tilla” dhe që “prova *prima facie*” të jetë më tepër koncept procedural? Mendojmë se ato janë shembujt më të mirë të koncepteve procedurale. Sjellja e provave *prima facie* pikërisht do të thotë iniciativa e një pale në rast se ka prova të mjaftueshme të evidentohen në mungesë të atyre adekuate që nuk mund të kundërshtohen. Ky është një dallim i provave të publikut dhe fakteve të njohura.
52. Në fund, vendimi i shumicës është i paqëndrueshëm: nga njëra anë thuhet se nën sistemin juridik kushtetues të vendit “kërkesa për masa të përkohshme nga Tomë Krasniqi nuk është një *actio popularis*; kurse në anën tjetër “nuk është që (ne vetëm e kemi pranuar si të vërtetë një *actio popularis*) për shkak të faktit se nuk ka një vendim të plotë të fuqishëm gjyqësor të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut”. Por, ende nuk është informative se një vendim i plotë i fuqishëm gjyqësor është i karakterit të pavarur. Në fund kur vendimi i shumicës arsyetohet, ne presim që përmes mekanizmit ndihmës të nenit 53 të kushtetutës do të ishte pranuar se kërkesa për masa të përkohshme nga Tomë Krasniqi është një *actio popularis*. Por, jemi të befasuar me rezultatin se “këtu nuk kemi të bëjmë me *actio popularis*” edhe pse kemi të bëjmë “jo vetëm me interesat individuale por edhe me ato publike gjithashtu”. A është e ndershme të thuhet se konkludimi i shumicës ishte që “ne nuk kemi të bëjmë me *actio popularis*, edhe pse kemi të bëjmë “jo vetëm me interesat individuale por edhe me ato publike gjithashtu”, ne duhet të veprojmë ashtu siç *actio popularis* ishte. Nuk besojmë se shumica e ka arsyetuar në atë mënyrë edhe pse e njëjta mënyrë do të çonte drejt kontrollit *in abstracto* të kërkuar të kushtetutshmërisë.
3. **Nëse individi është apo jo palë e autorizuar “për të kërkuar kontroll *in abstracto* të kushtetutshmërisë së disa dispozitave që rregullojnë punën e RTK-s”?**
53. Vendimi i shumicës edhe më tej ka konsideruar se “Tomë Krasniqi në kërkesën e tij kërkon kontroll *in abstracto* të kushtetutshmërisë së disa dispozitave që rregullojnë punën e RTK-s. Por, ky vlerësim rreth kërkesës për kontroll *in abstracto* të kushtetutshmërisë është i mundur nëse *actio popularis* është pranuar. Në një mënyrë, Tomë Krasniqi nuk është palë e autorizuar për të kërkuar kontroll *actio popularis* të kushtetutshmërisë së ndonjë akti ligjor. Në Kosovë, e drejta kushtetuese, ankesat individuale nuk nënkuptojnë *actio popularis*. Në anën tjetër nuk është e mundur të importohen ankesat individuale

nga një sistem tjetër ligjor, e kryesisht nga vendet evropiane pasi që fjala nocion nuk përfshinë konceptin uniform. Ankesa individuale mund të nënkuptojë realitete shumë të ndryshme.

54. Në kuptimin më të gjerë, ankesa individuale është kërkesë ndaj të drejtës kushtetuese lidhur me kushtetutshmërinë e akteve ligjore (më së shumti aktet normative) të aplikueshme ndaj këtij individi ose lidhur me veprimet (ose akte të dështuara) e institucioneve shtetërore ose zyrtarëve të sajë që, sipas mendimit të parashtruesit të kërkesës, të drejtat e tyre kushtetuese dhe liritë janë shkelur dhe kufizuar, gjithashtu. Kjo masë procedurale ka për qëllim të mbrojë liritë dhe të drejtat e njeriut. Dosido, nuk ka model të unifikuar. Gati në të gjitha shtet evropiane³⁵ në të cilat gjykatat kushtetuese janë themeluar më kohë, ankesat individuale ende ekzistojnë.
55. Pavarësisht nga dallimet, ankesat individuale janë të ngjashme në vende të ndryshme, kështu që mund të gjejmë elemente të përbashkëta ku individët janë palë të autorizuar për t'iu drejtuar gjykatës; dhe si objekt i rastit është shkelja e të drejtës kushtetuese ose liritë; ekzistimi i një gjykate të specializuar që i merr parasysh ankesat e tilla; procedura të posaçme për vlerësimin e ankesave në gjykatë. Mirëpo, përmbajtja konkrete e secilit element, posaçërisht detajet e tyre, mund të jenë të ndryshme në shtetet tjera.
56. Në vendet ku merren masa ndaj ankesave individuale që është parashikuar me ligj, janë masa të caktuar ligjore që parandalojnë gjykatat kushtetuese nga vërshimi i madh i ankesave. Për shembull, ankesat e tilla më së shumti lejohen vetëm pas shfrytëzimit të të gjitha mjeteve juridike. Veç kësaj, e njëjta ankesë duhet të regjistrohet gjatë një afati të caktuar kohor pasi të miratohet një vendim, akt ose ligj i caktuar. Ekzistojnë gjithashtu kushte të tjera shtesë, siç janë; që ankesa në fjalë duhet të përpilohet nga avokati ose juristi, ose taksave administrative, të një madhësie të caktuar, duhen paguar.
58. Ankesat individuale lidhur me shkeljen e të drejtave kushtetuese janë edhe më tej të ndara në shtetet evropiane sipas nënshtetasve të cilët mund t'ia adresojnë drejtësisë së kushtetutës aktet ligjore të hedhura poshtë, gjithashtu edhe shtrirjen e të drejtave që janë të ruajtura dhe mbrojtura nga ankesat individuale. Duke marrë parasysh aspektet e përbashkëta dhe disa veçori të ankesës individuale, mund të grupohen në kategori që pasojnë në vijim.
- i) Juridikisht kërkuarve iu lejonet t'iu mbrojnë të drejtat jo vetëm të tyre por edhe të personave tjerë, dhe gjithashtu edhe ato publike. Ankesa e tillë quhet *actio popularis* (ankesa e veprimeve publike ose ankesa lidhur me mbrojtjen e interesit publik) që vetëm është përkufizuar më lartë;
 - ii) Kërkuarësi mund të sfidojë aktet juridike të miratuara nga institucionet shtetërore por edhe ato të dështuara. Kjo ankesë i takon një *veprimtarie të gjerë* (ose ankesës klasike). Është përgatitur për të mbrojtur pa përjashtim të gjitha të

³⁵ Për një qasje krahasuese të vendeve tjera evropiane, për së afërmi e kemi ndjekur Z. Kęstutis Lapinskas, "Perspektiva e ankesave kushtetuese individuale në Lituaninë" në konferenca e quajtur "E drejta kushtetuese dhe sundimi i ligjit në Kaukazin Jugor" Komisioni Evropian për Demokraci Nënpermyet Ligjit.

Kopje e vërtetuar
Overena kopija
Certified Copy

- drejatat dhe liritë e njeriut që janë të mbrojtura me kushtetutë por edhe me traktatet ndërkombëtare;
- iii) Kërkuesi mund të depozitojë një ankesë që lidhet vetëm me aktet normative në bazë të cilës vendimi i natyrës individuale është miratuar (Letonia, Polonia dhe Rusia). Kjo ankesë i përket një *fushe të kufizuar*. I përfshinë vetëm vendimet e natyrës individuale (Çekia, Slovakia dhe Slovenia). Nuk përfshinë të gjitha të drejtat që janë të renditura në kushtetutë (Belgjika, Spanja) por jo të gjitha aktet juridike të aprovuara nga institucionet shtetërore.
59. Në perspektivën krahasuese dhe duke marrë parasysh nenin 113 7 të kushtetutës dhe nenin 46 deri në 49 të ligjit mbi gjykatat, e shohim qartë se sistemi juridik kushtetues nuk e ka aprovuar *action popularis*-in. Kështu që, juridikisht nuk pranohet se, siç është cekur në vendimin e shumicës, "Z. Tomë Krasniqi në kërkesën e tij kërkon kontroll *in abstracto* të kushtetutshmërisë së disa dispozitave që rregullojnë punën e RTK-ës. Nëse kontrolli *in abstracto* i kushtetutshmërisë në të vërtetë është kërkuar, atëherë kërkesa e tillë ka qenë dashtë të refuzohet.
60. Përsëri, duam të theksojmë se mospërputhja e mendimeve tona është ngritur si rezultat i mospajtit tonë duke pas për bazë konkludimet juridike të besueshme të shumicës. Pasi që japim konkludime të ndryshme juridike lidhur me interpretimin dhe aplikimin e sistemit juridik kushtetues dhe pasi që konkludojmë se interpretimi dhe aplikimi që ne e miratojmë kërkon vendim të ndryshëm, nuk mund të pajtohemi më vendimin e shumicës. Andaj, ne mendojmë në mënyrë aktive dhe thjeshtë se shumica ka gabuar në imponimin e masave të përkohshme të cekura më lartë, për të cilat, me keqardhje, nuk pajtohemi.

Prishtinë, 19 tetor 2009

Gjyqtari Almiro Rodrigues

Kopje e vërtetuar
Overena kopija
Certified Copy